

Sisällys

Lukijalle 6

NÄLÄLLÄ ON AINA HISTORIANSA 7

Tuomas Jussila ja Lari Rantanen

”KEWÄT KOLKKO, TALWI TUIMA”

Ilmasto, sää ja sadot nälkävuosien taustalla 33

Heli Huhtamaa

”SUOMEN VOI EI KELPAA KUIN KÄRRYNVOITEEKSI”

Maatalouden käännekohta vai taantuma kehityksessä? 66

Petri Rekonen

”SILLOIN VILJA ON HOPEAA”

Nälkävuodet, talouspolitiikka ja hallinnon toimet 123

Lari Rantanen

”PETTU WANHA TUTTU”

Perinteisen korvikeruokakulttuurin ja jäkäläleipävalistuksen yhteentörmäys 171

Jukka Vornanen

”SUOMALAISTA HÄTÄÄ YLI RAJOJEN”

1850- ja 1860-luvun ruokapulan sekä suurten nälkävuosien käsittely eurooppalaisessa lehdistössä 198

Tiina Männistö-Funk

”SAARIJÄRWEN PAAWOSTA EI NÄY WIWAHDUSTAKAAN”

Nälkävuodet ja kirjallisuus 239

Tuomas Jussila

English abstract 273

Kirjoittajat 274

Henkilöhakemisto 275